

בס"ד, ערב שבת פרשת משפטים תשפ"ב
חסידות לפרשה – הרב יצחק שפירא

האם ה' מתייחס לפרטים הקטנים של החיים?

בפרשת יתרו ה' מופיע בקולות וברקים וענן כבוד על ההר, אבל בפרשת משפטים ה' מופיע בתוכנו על ידי התעניינות בכל פרט ופרט במציאות ובחיים שלנו.

שלום לידידינו היקרים!

למרבה הפלא, מעמד הר סיני חוזר שנית בפרשתנו. בפרשה הקודמת קראנו באריכות על ההכנות למעמד הר סיני ועל עשרת הדברות, והיה נראה שגמרנו את הנושא הזה, והפרשה שלנו עוסקת בדינים ומשפטים בלבד. אבל בסוף הפרשה אנחנו שבים שנית למעמד הר סיני: משה רבינו בונה מזבח מתחת להר, כורת ברית בין עם ישראל לה', ואז עולה להר ונשאר שם ארבעים יום. לכאורה את כל הדברים הללו, שהם חלק ממעמד הר סיני, היה צריך לספר לנו בפרשה הקודמת. למה הם נמצאים בפרשה שלנו?

אין מוקדם ומאוחר בתורה

רש"י אומר בשם חכמינו שסוף הפרשה נאמר בד' סיוון, קודם למתן תורה, ו"אין מוקדם ומאוחר בתורה". סוף פרשת משפטים אמור להיות, מבחינת סדר הזמנים, עוד לפני עשרת הדיברות שבפרשת יתרו, ואף על פי כן הוא בא רק בסוף פרשת משפטים.

אמנם אף על פי שסדר הפרשיות בתורה לא תואם בהכרח את סדר הזמנים, וודאי שהתורה נכתבה בסדר מסויים, ובכוונה התורה סידרה כך את הפרשיות. התורה כתבה חלק ממעמד הר סיני בפרשת יתרו וחלק בפרשת משפטים, כי היא רצתה לתאר בכל חלק צורת התייחסות שונה של ה' אלינו.

ה' רוצה לרדת אלינו

בפרשת יתרו הכתוב מתאר באריכות את ההכנות למעמד הר סיני, איך נראה ההר וכל סביבתו בשעת עשרת הדברות, ומה בני ישראל הרגישו ועשו תוך כדי המעמד. כל הפרטים הללו מתארים את ההופעה של ה', ואת ההפלאה של מעמד הר סיני: ה' בכבודו ובעצמו יורד מהשמים ומתגלה על הר סיני לעיני כל ישראל.

לעומת זאת מצוות התורה לא מפורטות כלל במעמד הר סיני. להיפך, ה' אומר את עיקרי הדברים ואת המצוות החשובות, ולא נכנס לפרטים.

מהתיאור הזה של מעמד הר סיני אנחנו לומדים על הרצון של ה' לרדת אלינו ולהופיע לעינינו, אבל אי אפשר ללמוד מהתיאור הזה עד כמה פרטי המצוות חשובים לה', ועד כמה ה' נתון, כביכול, בכל פרט ופרט מדיני המצווה.

כל פרט ופרט מעניין את ה'

בסוף פרשת משפטים לא מתוארים החלקים הגדולים והמפעימים של מעמד הר סיני, אלא החלקים הפשוטים יותר שהיו בימים שלפני מעמד הר סיני. לא מתואר איך ה' ירד על הר סיני בקולות וברקים, אבל כן מתוארת, לפרטי פרטים כריתת הברית בין ה' לעם ישראל. עם ישראל מתחייב לברית בינו לבין ה', ואומר "נעשה ונשמע" (מה שלא כתוב בפרשת יתרו!). לא מתואר מעמד מפעים וסוחף, אלא מחוייבות ברורה של עם ישראל לחיות על פי רצון ה'.

לכן החלק הזה של מעמד הר סיני מופיע רק בסוף פרשת משפטים. בפרשת משפטים ה' מראה כמה הוא מתעניין במה שאנחנו עושים, וכמה חשוב לו כל פרט ופרט במצוות, וכל פרט ופרט בחיים שלנו. ה' כורת ברית איתנו, שאנחנו העם שלו והוא רוצה בנו ומתעניין בנו, ואנחנו כורתים ברית עם ה', ואומרים "נעשה ונשמע" ומתחייבים לעשות את רצונו. ה' מתעניין בנו ורוצה אותנו לפרטי פרטים, ואנחנו מחוייבים לו לפרטי פרטים.

שני התיאורים של מעמד הר סיני נראים כסותרים זה את זה: בפרשת יתרו ההופעה הגדולה של ה' על הר סיני מראה עד כמה התורה היא אלוקית, והיא לא חלק מהמציאות. לעומת זאת בפרשת משפטים התורה מתפרטת בתוך החיים, ונכנסת לתוך החיים, ונעשית אנושית לגמרי. כאשר מדגישים עד כמה התורה היא אלוקית, הפרטים מיטשטשים, ולא מתמקדים בהם, וכאשר מתמקדים בפרטים, ובהתייחסות של התורה כל פרט ופרט במציאות, אי אפשר להדגיש את האלוקיות והרוממות של התורה.

התורה חילקה את מעמד הר סיני לשני תיאורים, כי היא רוצה את שתי ההתייחסויות הללו: הקדוש ברוך הוא גם מרומם מעל המציאות, כפי שמתואר בפרשת יתרו, וגם נכנס לתוך החיים, ומתייחס לכל פרט ופרט בהם, כפי שמתואר בפרשת משפטים.

מעמד הר סיני במשכן ובחיים

לאחר פרשות יתרו ומשפטים באות פרשות תרומה ותצווה, שמשלימות את פרשת יתרו. ה' רוצה שנבנה לו משכן על מנת שהוא ישכון בתוכנו "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", ובכך נשלמת הופעת ה'

שהתחילה במעמד ה' סיני. בתחילה ה' ירד על הר סיני בקולות וברקים וענן כבד, ונתן לנו את התורה, ואחר כך הוא ירד למשכן ושכן בתוכנו כל הזמן, בעמוד אש וענן.

לכן הקמת המשכן מתוארת כמעין מתן תורה בזעיר אנפין: בסוף ספר שמות כתוב שה' ירד על המשכן בענן, ומשה לא יכל להיכנס, וה' שכן כל הזמן על המשכן בעמוד ענן ביום ובאש בלילה, כשם שה' ירד על הר סיני בענן כבד ובאש. וכן בפרשת שמיני, ביום שבו ה' ירד לשכון במשכן משה אומר לבני ישראל "כי היום ה' נראה עליכם", כשם שבמתן תורה אמרו בני ישראל "רצוננו לראות את מלכנו".

כשם שהמשכן ממשיך את מעמד הר סיני שבפרשת יתרו, כך המצוות שבפרשת משפטים ממשיכות את כריתת הברית למרגלות הר סיני בסוף פרשת משפטים. עם ישראל התחייב לברית עם ה', ואמר "נעשה ונשמע", והתחייבות הזו באה לידי ביטוי בחיים של כל אחד ואחד, במצוות שבין אדם למקום ובין אדם לחברו שמפורטות בפרשת משפטים.

אם כן, ה' שורה בתוכנו ומתייחס אלינו בשתי צורות של הופעה: הופעה אחת היא במשכן, וההופעה השניה היא במצוות שמלוות את האדם באורח חייו. כנגד שתי ההופעות הללו התורה חילקה את ההתייחסות של ה' אלינו במעמד הר סיני לשתי חלקים, חלק אחד בפרשת יתרו, וחלק אחד בסוף פרשת משפטים.

שבת שלום!

בית 'עוד יוסף חי'